

Warszawa, dnia 18 marca 2024 r.

BEOS-WP/WOSR-412/24

Do druku nr 219

Pan Minister

Dariusz Salamończyk

Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KCS
L.dz. DS. 1700, m. 2024
Data wpływu 20.03.2024

Ocena Skutków Regulacji
zawartej w rządowym projekcie ustawy
o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa
(nr druku sejmowego 219)

I. Jaki problem jest rozwiązywany?

W obecnym stanie prawnym członkowie Krajowej Rady Sądownictwa wybierani są przez Sejm (art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa¹). W wyroku z dnia 19 listopada 2019 r. C-585/18, C-624/18, C-625/18 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: „TSUE”) upoważnił Sąd Najwyższy Izbę Pracy i Ubezpieczeń Społecznych do ustalenia – na podstawie wytycznych TSUE – czy Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego jest *organem niestanowiącym niezawisły i bezstronny sąd* w rozumieniu przepisów traktatowych.

Następnie, Sąd Najwyższy Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w wyroku z dnia 5 grudnia 2019 r., III PO 7/18 orzekł, że Krajowa Rada Sądownictwa w obecnym składzie nie jest organem bezstronnym i niezawisłym od władzy ustawodawczej i wykonawczej. Z kolei w uchwale z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA1-4110-1/20 wydanej w składzie trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego: Izby Cywilnej, Izby Karnej oraz Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, Sąd Najwyższy stwierdził m.in., że nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego² albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa

¹ T.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 269 ze zm., dalej: „ustawa o KRS”.

² T.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 37.

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. SP5-WP.020.41.6.2024

Data wpływu 10.03.24r.

w rozumieniu art. 379 pkt 4 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego³ zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw⁴. Natomiast w wyroku z dnia 2 marca 2021 r., C-824/18 TSUE m.in. upoważnił Naczelny Sąd Administracyjny do dokonania oceny, czy obowiązujący w Polsce system powoływania sędziów z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa, której członkowie – sędziowie nie są wybierani przez sędziów, narusza przepisy traktatowe w zakresie wynikającym z orzeczenia TSUE.

Następnie, NSA m.in. w wyroku z dnia 6 maja 2021 r., II GOK 2/18 orzekł, że *obecna Krajowa Rada Sądownictwa nie daje wystarczających gwarancji niezależności od organów władzy wykonawczej i władzy ustawodawczej w procedurze powoływania sędziów. Stopień jej zależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej przy wykonywaniu powierzonych jej zadań jest zaś na tyle wysoki, że nie może on być bez znaczenia dla oceny odnośnie do spełniania przez wyłonionych przez nią sędziów obiektywnych wymogów (przesłanek) niezawisłości i bezstronności wynikających z art. 47 Karty Praw Podstawowych.*

Z kolei m.in. w wyroku z dnia 21 września 2021 r., II GOK 8/18 NSA stwierdził, że *Czynnikami istotnymi oceny przesłanki niezależności, jaką powinien spełniać organ taki, jak KRS jest: po pierwsze, okoliczność, że KRS w nowym składzie została ukonstytuowana w drodze skrócenia trwającej cztery lata kadencji członków wcześniej wchodzących w skład tego organu; po drugie, okoliczność, że chociaż 15 członków KRS wybieranych spośród sędziów było wcześniej wyłanianych przez środowisko sędziowskie, to obecnie są oni desygnowani przez polski organ władzy ustawodawczej, po trzecie, występowanie ewentualnych nieprawidłowości, jakimi mógł zostać dotknięty proces powoływania niektórych członków KRS w nowym składzie; po czwarte, sposób, w jaki organ ten wypełnia swoje konstytucyjne zadanie stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów oraz wykonuje swoje poszczególne kompetencje. Co przy tym istotne, jak podkreślił TSUE w pkt 142 wyroku*

³ T.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1550 ze zm.

⁴ Dz.U. z 2018 r. poz. 3 ze zm.

w sprawach połączonych C–585/18, C–624/19 i C–625/18, o ile pojedynczo każdy z tych wymienionych czynników może sam w sobie nie podlegać krytyce i wchodzić w tym wypadku w zakres kompetencji państw członkowskich oraz dokonywanych przez nie wyborów, o tyle ich zbieg, w połączeniu z okolicznościami, w jakich wyborów tych dokonano, może jednak prowadzić do powzięcia wątpliwości co do niezależności organu biorącego udział w procedurze powoływania sędziów, nawet jeżeli taki wniosek nie nasuwałby się, gdyby czynniki te były rozpatrywane oddzielnie. (...) aktualnie w składzie KRS jest 14 reprezentantów sędziów sądów powszechnych, a nie są w nim reprezentowani sędziowie Sądu Najwyższego oraz sędziowie sądów administracyjnych, jak bezwzględnie wymaga tego art. 187 pkt 2 Konstytucji RP, którego nie można przestrzegać tylko w miarę możliwości, jak stanowi o tym art. 9a ustawy o KRS. Ponadto, wśród członków KRS, to jest wśród sędziów sądów powszechnych (tj. sędziów sądów rejonowych oraz sądów okręgowych), są (a na pewno byli w dacie podejmowania uchwały stanowiącej przedmiot kontroli) prezesi oraz wiceprezesi sądów powszechnych powołani przez władzę wykonawczą w miejsce wcześniej przez tę władzę odwołanych. Prowadzi to do wniosku o ścisłym funkcjonalnym podporządkowaniu tych członków KRS władzy wykonawczej, która na jej forum jest reprezentowana przez Ministra Sprawiedliwości, przez co podporządkowanie to ma również charakter instytucjonalny. (...) Tak kształtowany skład KRS niweczy więc tym samym możliwość efektywnego realizowania przez nią jej podstawowej funkcji, a mianowicie strzeżenia niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

Następnie, w dniu 28 października 2021 r., Krajowa Rada Sądownictwa została pozbawiona członkostwa w Europejskiej Sieci Rad Sądownictwa (ENCJ). W uzasadnieniu decyzji wskazano, że sposób wyboru sędziów – członków Krajowej Rady Sądownictwa nie gwarantuje niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej, a taka niezależność jest warunkiem członkostwa w ENCJ.

Z kolei w wyroku z dnia 8 listopada 2021 r., 49868/19 i 57511/19 wydanym w sprawie Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce, Europejski Trybunał Praw Człowieka orzekł, że po zmianach ustawowych dotyczących KRS, dokonanych w 2017 r., władza sądownicza w Polsce została pozbawiona możliwości realnego wpływu na funkcjonowanie Krajowej Rady Sądownictwa, zaś władza wykonawcza

i ustawodawcza, które uzyskały decydujący wpływ na kształtowanie składu Krajowej Rady Sądownictwa w pełni kontrolują funkcjonowanie tego organu. Europejski Trybunał Praw Człowieka uznał, że KRS w obecnym kształcie jest ciałem niedającym gwarancji niezależności od władzy ustawodawczej i władzy wykonawczej oraz że efektem tego stanu rzeczy jest możliwość bezpośredniego wpływu władzy wykonawczej i ustawodawczej na proces powoływania sędziów w Polsce.

II. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

W projekcie zaproponowano powrót do formuły wyboru członków KRS przez sędziów. Zaproponowano, aby podział mandatów, obsadzanych przez sędziów poszczególnych pionów lub szczebli sądownictwa, odpowiadał stosunkowi liczby sędziów poszczególnych rodzajów sądów (np. sądy administracyjne, sądy wojskowe) do łącznej liczby wszystkich sędziów. W świetle projektu prawo zgłaszania kandydatów na sędziów – członków KRS powinna mieć określona grupa sędziów (art. 11i ust. 1 ustawy o KRS). Sędzia będzie mógł udzielić poparcia tylko jednej kandydaturze i nie będzie mógł poprzeć sam siebie. Sędzia w stanie spoczynku nie będzie mógł wybierać ani też zostać wybrany do KRS. Organem zarządzającym wybory do KRS będzie Państwowa Komisja Wyborcza. Zgłoszenia kandydata na członka KRS będzie dokonywać na piśmie pełnomocnik, przy czym pełnomocnikiem będzie osoba wskazana przez kandydata na członka KRS, spośród osób znajdujących się na liście poparcia tego kandydata. Do zgłoszenia kandydata będzie załączany wykaz sędziów popierających zgłoszenie, zawierający ich imiona, nazwiska, stanowiska i miejsca służbowe, numery ewidencyjne PESEL i własnoręcznie złożone podpisy wraz z datą złożenia podpisu. Projekt przewiduje możliwość zaskarżenia uchwały Państwowej Komisji Wyborczej odmawiającej przyjęcia zgłoszenia kandydata na członka KRS do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Wprowadza także obligatoryjne wysłuchanie publiczne i możliwość zadawania pytań kandydatom na członków KRS. Głosowanie w poszczególnych sądach będą przeprowadzały komisje skrutacyjne tworzone w poszczególnych sądach przez prezesów sądów. W projekcie przewidziano również możliwość wniesienia protestu przeciwko ważności wyboru członka KRS do NSA. Zaproponowano także utworzenie Rady Społecznej jako

kadencyjnego organu doradczego w sprawach dotyczących rozpatrywania i oceny kandydatów do pełnienia urzędu na stanowiskach sędziowskich i asesorskich. W projekcie przewidziano zakończenie działalności w KRS osób wybranych spośród sędziów przez Sejm na podstawie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw z dniem ogłoszenia wyników pierwszych wyborów sędziów – członków KRS.

Jak wynika z uzasadnienia projektu, efektem spodziewanym przez wnioskodawcę będzie *przywrócenie przepisom regulującym sposób wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa treści zgodnej z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej i zapewnienie niezależności Krajowej Rady Sądownictwa od organów władzy ustawodawczej oraz władzy wykonawczej w procedurze powoływania sędziów.*

Należy odnotować, że projekt ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa był przedmiotem analizy Biura Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji Kancelarii Sejmu pod kątem zgodności z Konstytucją⁵.

III. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

W większości państw Unii Europejskiej funkcjonują organy (rady), które są niezależne od władzy wykonawczej i ustawodawczej, i które są odpowiedzialne za wspieranie sądownictwa w niezależnym funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości. Ze względu na różnice w krajowych systemach prawnych, pomiędzy poszczególnymi radami występują zasadnicze różnice w odniesieniu do składu, liczby i sposobu powoływania ich członków. Ze względu na wielość dostępnych rozwiązań dokonano analizy przepisów dotyczących wyboru i składu rad, które zrzeszone są w Europejskiej Sieci Rad Sądownictwa⁶.

Liczebność rad w poszczególnych państwach waha się od 4 (Holandia) do 44 (Belgia). W niektórych przypadkach członkami rad mogą być tylko czynni sędziowie (Węgry) lub sędziowie i przedstawiciele innych zawodów prawniczych (Hiszpania, Litwa, Malta, Słowenia). Innym przyjętym rozwiązaniem jest formuła, zgodnie z którą w skład rady wchodzi zarówno sędziowie (i inni prawnicy), jak również osoby szeroko

⁵ Opinia prawna w sprawie zgodności z Konstytucją projektu ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa (druk sejmowy nr 219), opinia z dnia 12 marca 2024 r., BEOS-WPP-479/24.

⁶ ENCJ, <https://www.encj.eu/>.

rozumianego zaufania społecznego (Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Dania, Francja, Irlandia, Rumunia). Kolejnym elementem różnicującym jest procedura wyboru członków rad. Stosowanym rozwiązaniem może być procedura wyboru sędziów z własnego grona (Belgia, Węgry) lub nominacja albo wybór członków rad przez inne organy państwa (Finlandia), lub system łączący te zasady (Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Francja, Słowacja, Włochy). W niektórych państwach przepisy wskazują osoby (np. Prezesa Sądu Najwyższego), które z urzędu wchodzi w skład rady (Bułgaria, Francja, Hiszpania, Litwa, Łotwa, Malta). Poszczególne rady różnią się też długością kadencji ich członków, jak również liczbą dopuszczalnych kadencji.

W Belgii Najwyższa Rada Sądownicza (*Conseil Supérieur de la Justice – CSJ; Hoge Raad voor de Justitie – HRJ*) jest niezależnym organem konstytucyjnym utworzonym na podstawie art. 151 ust. 2 Konstytucji⁷, a jej funkcjonowanie reguluje art. 259bis kodeksu sądowego⁸. Czterdziestoczeroosobowa Rada składa się z 22 członków wybranych przez sędziów z własnego składu, przy czym każde kolegium językowe (francuskojęzyczne i niderlandzkojęzyczne) składa się z co najmniej 1 sędziego i 1 prokuratora. Sędziowie są wybierani w głosowaniu bezpośrednim i tajnym spośród sędziów zawodowych w służbie czynnej. Głosowanie jest obowiązkowe. Kolejnych 22 członków mianowanych jest przez Senat większością 2/3. Każde kolegium językowe składa się z co najmniej: czterech prawników będących członkami palestry od co najmniej 10 lat, trzech profesorów uniwersytetów lub szkół wyższych posiadających co najmniej 10-letnie doświadczenie zawodowe oraz czterech członków posiadających tytuł uniwersytecki lub równoważny, a także 10-letnie odpowiednie doświadczenie zawodowe. Członkowie Rady wybierani są na 4 letnią kadencję z możliwością jednorazowego ponowienia.

W Bułgarii Najwyższa Rada Sądownictwa (*Висш съдебен съвет (BCC) (VSS)*) funkcjonuje zgodnie z przepisami Konstytucji Bułgarii⁹ (art. 130-133) oraz ustawy o systemie sądownictwa¹⁰. W skład 25 osobowej Rady wchodzi sędziowie,

⁷La Constitution Belge, https://www.senate.be/doc/const_fr.html#c36.

⁸ Code Judiciaire, [https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a1.pl?language=fr&la=F&cn=1967101002&table_name=loi&&caller=list&F&fromtab=loi&tri=dd+AS+RANK&rech=1&numero=1&sql=\(text+contains+\(%27%27\)\)#LNK0085](https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/loi_a1.pl?language=fr&la=F&cn=1967101002&table_name=loi&&caller=list&F&fromtab=loi&tri=dd+AS+RANK&rech=1&numero=1&sql=(text+contains+(%27%27))#LNK0085).

⁹ Конституция на Република България <https://www.parliament.bg/en/const>.

¹⁰ Закон За Съдебната Власт, <https://www.justice.government.bg/home/normdoc/2135560660>.

prokuratorzy i przedstawiciele innych zawodów prawniczych: 11 członków wybieranych jest przez organy wymiaru sprawiedliwości z ich własnego składu, przy czym sędziowie wybierają 6, prokuratorzy - 4, a sędziowie śledczy - 1 z nich. Jedenastu członków wybieranych jest przez Zgromadzenie Narodowe spośród sędziów, prokuratorów, sędziów śledczych, profesorów zwyczajnych nauk prawnych, adwokatów lub innych prawników. Zgromadzenie Narodowe wybiera każdego członka Najwyższej Rady Sądownictwa oddzielnie większością dwóch trzecich głosów członków Zgromadzenia Narodowego. Z urzędu w skład Rady wchodzi trzech członków: przewodniczący Naczelnego Sądu Kasacyjnego, przewodniczący Naczelnego Sądu Administracyjnego i prokurator generalny. Dla członków Rady pochodzących z wyboru kadencja trwa 5 lat, a dla zasiadających z urzędu – 7 lat. Przepisy przewidują możliwość wyboru na kolejną kadencję, ale nie bezpośrednio po zakończeniu trwającej.

W Chorwacji funkcjonowanie Krajowej Rady Sądownictwa (*Državno sudbeno vijeće*) reguluje Konstytucja Republiki Chorwacji¹¹ (art.124) i ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa¹². Rada składa się z jedenastu członków, w tym siedmiu sędziów wybieranych z ich własnego składu, dwóch uniwersyteckich profesorów prawa wybranych przez wszystkich profesorów wydziałów prawa w Republice Chorwacji na wniosek rad wydziałów oraz dwóch posłów do parlamentu, z których jeden powinien pochodzić z opozycji, wybranych przez chorwacki parlament. Członkowie Rady są wybierani na czteroletnią kadencję, przy czym nikt nie może być członkiem Rady więcej niż dwa razy.

W Danii zadania Rady Sądownictwa pełni Duńska Administracja Sądowa (*Domstolsstyrelsen*) a jej funkcjonowanie reguluje ustawa o administracji sądowej z dnia 26 czerwca 1998 r. (ustawa nr 401)¹³. W skład 11-osobowej Rady wchodzi: sędzia Sądu Najwyższego mianowany przez Sąd Najwyższy, 2 sędziów okręgowych mianowanych odpowiednio przez Wysoki Trybunał Wschodni i Wysoki Trybunał Zachodni, prezes sądu mianowany przez prezesów sądów miejskich, 2 sędziów sądów

¹¹ *The Constitution of the Republic of Croatia* (consolidated text), <https://www.sabor.hr/en/constitution-republic-croatia-consolidated-text>.

¹² *Zakon o Državnom sudbenom vijeću*, <https://www.zakon.hr/z/127/Zakon-o-Dr%C5%BEavnom-sudbenom-vije%C4%87u>.

¹³ *Bekendtgørelse af lov om rettsens pleje*, LBK nr 1655 af 25/12/2022, <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2022/1655>.

rejonowych mianowanych przez Duńskie Stowarzyszenie Sędziów. Dodatkowo, przedstawiciel pozostałych pracowników prawnych wskazanych przez Stowarzyszenie Asesorów Sędziowskich, przedstawiciel personelu administracyjnego wyznaczony przez związki zawodowe, przedstawiciel kadry administracyjnej powołany przez Stowarzyszenie Pracowników Służby Cywilnej Policji i Sądów oraz prawnik z nominacji Rady Adwokackiej. W skład Rady wchodzi też 2 członków posiadających specjalne zdolności kierownicze i wiedzę społeczną mianowanych odpowiednio przez Radę ds. Zatrudnienia i Kolegium Kanclerzy. Rada jest wybierana na 4-letnią kadencję z możliwością wyboru na kolejne.

W Finlandii Krajowa Administracja Sądów (*Tuomioistuinvirasto/Domstolsverket*) jest niezależną agencją centralną. Jej funkcjonowanie reguluje Ustawa o sądach¹⁴ z 22 lutego 2019 r. w rozdziale 19a. Krajowa Administracja Sądów wchodzi w skład oddziału administracyjnego Ministerstwa Sprawiedliwości. Ośmioosobowa rada sprawuje najwyższą władzę decyzyjną w Krajowej Administracji Sądowej. Sześciu członków rady musi być sędziami Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, sądu apelacyjnego, sądów okręgowych, sądu administracyjnego i sądu specjalnego. W skład rady wchodzi również jeden członek reprezentujący pracowników sądów niebędących sędziami oraz jeden członek posiadający specjalistyczną wiedzę w zakresie zarządzania administracją publiczną. Każdy z członków ma swojego zastępcę. Członkowie rady są wybierani na 5-letnią kadencję. Prawo nie ogranicza ponownego wyboru członka rady, gdy jego kadencja dobiega końca. Istnieje jednak tylko jedna procedura wyboru, niezależnie od tego, czy dana osoba była już członkiem zarządu, czy nie.

W Hiszpanii funkcjonowanie Rady Głównej Władzy Sądowniczej (*Consejo General del Poder Judicial (CGPJ)*) reguluje Konstytucja Hiszpanii¹⁵ (art. 122) oraz ustawa organiczna 6/1985 z 1 lipca o sądownictwie (LOPJ)¹⁶ z późniejszymi zmianami. Oprócz Prezesa Trybunału Najwyższego, w skład 21-osobowej Rady powoływanej przez Króla wchodzi 12 sędziów mianowanych przez parlament oraz po

¹⁴ *Tuomioistuinelaki* (22.2.2019/209) <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20160673>

¹⁵ Konstytucja Hiszpanii, <https://app.congreso.es/consti/constitucion/indice/titulos/articulos.jsp?ini=117&fin=127&tipo=2>.

¹⁶ Ley Orgánica 6/1985, de 1 de julio, del Poder Judicial, <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1985-12666>.

4 prawników¹⁷ wybieranych przez każdą izbę parlamentu większością 3/5 jej członków. Kadencja członków Rady trwa 5 lat.

W Holandii Rada Sądownictwa (*Raad voor de rechtspraak*) funkcjonuje w oparciu o ustawę z dnia 18 kwietnia 1827 r. o składzie sądownictwa i organizacji wymiaru sprawiedliwości oraz ustawę o organizacji sądownictwa (rozdział 2, część 6)¹⁸. Zgodnie z art. 84 ust. 4 ustawy o organizacji sądownictwa, Rada powinna składać się z 3 do 5 członków. Wybór liczby członków należy do samej Rady. Obecnie liczy ona 4 członków i 2 z nich to sędziowie. Członkowie Rady wybierani są na 6 letnią kadencję z możliwością przedłużenia o kolejne 3 lata.

W Irlandii zadania Rady Sądownictwa wykonuje Służba Sądowa (*An tSeirbhís Chúirteanna*, oficjalna nazwa w języku angielskim *The Courts Service*), której zadania reguluje ustawa o usługach sądowych z 1998 r.¹⁹. W skład 17-osobowego zarządu Służby wchodzi 9 sędziów, 8 przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego nominowanych przez różne organy, w tym 1 przez Ministra Sprawiedliwości, Równości i Obrony, a pozostali to m.in. praktykujący radca prawny lub praktykujący adwokat oraz dyrektor generalny Służby Sądowniczej. Członkowie zarządu Służby wybierani są na 3-letnią kadencję z możliwością wyboru na kolejne.

Na Litwie Rada Sądownicza (*Teisėjų Taryba (TT)*), zgodnie z artykułem 112 Konstytucji²⁰ jest organem sędziowskim, która doradza Prezydentowi Republiki w sprawie powoływania, awansów, przenoszenia sędziów lub zwalniania ich z funkcji. Aktem prawnym regulującym status Rady jest ustawa o sądach Republiki Litewskiej²¹ (art.119). W skład 17-osobowej Rady wchodzi z urzędu prezes Sądu Najwyższego, prezes Sądu Apelacyjnego, prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego, a także sędziowie wybrani na zgromadzeniu ogólnym sędziów: 3 z Sądu Najwyższego, 2 z Sądu Apelacyjnego, 1 z Naczelnego Sądu Administracyjnego, 1 z Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, 3 ze wszystkich sądów rejonowych i 4 ze wszystkich sądów okręgowych. Kandydatów na członków zgłaszają i wybierają sędziowie odpowiednich sądów. Kadencja członków jest 4-letnia z możliwością kolejnych.

¹⁷ Wybranych spośród prokuratorów, profesorów prawa, adwokatów lub przedstawicieli innych zawodów prawniczych, z minimum 15-letnią praktyką w zawodzie.

¹⁸ Wet op de rechterlijke organisati, <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001830/2023-07-01#Hoofdstuk2>.

¹⁹ Courts Service Act, <http://www.legislation.ie/eli/1998/act/8/enacted/en/print#sec11>.

²⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucija, <https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija20220522.htm>

²¹ Teismų įstatymas, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5825/asr>.

Na **Łotwie** funkcjonowanie Rady (*Tieslietu padome (TP)*) reguluje ustawa o władzy sądowniczej²². W skład 15-osobowej Rady wybieranych jest 7 sędziów, w tym 6 sędziów wybieranych przez Konferencję Sędziowską i 1 sędzia wybierany przez Sesję Plenarną Sądu Najwyższego. W Radzie zasiada też 8 stałych członków z urzędu: Prezes Sądu Najwyższego, Prezes Trybunału Konstytucyjnego, Minister Sprawiedliwości, Przewodniczący Komisji Sądowniczej parlamentu (*Saeima*), Prokurator Generalny, Przewodniczący Łotewskiej Rady Adwokatów, Przewodniczący Łotewskiej Rady Notariuszy i Przewodniczący Łotewskiej Rady Komorników. Członkowie Rady Sądownictwa mogą być wybierani ponownie, ale nie więcej niż dwa razy z rzędu.

Na **Malcie** Komisja do spraw Wymiaru Sprawiedliwości (*Kummissjoni għall-Amministrazzjoni tal-Gustizzja*) została utworzona na podstawie artykułu 101A Konstytucji²³. W 10 osobowym składzie jest: 2 członków wybranych na 4-letnią kadencję przez sędziów Sądu Najwyższego ze swojego grona; 2 członków wybranych na 4-letnią kadencję przez sędziów sądów niższego rzędu ze swojego grona; 2 członków powołanych na 4-letnią kadencję, po 1 odpowiednio przez Premiera i Przywódcę Opozycji, spośród osób, które ukończyły co najmniej 45 lat i które cieszą się powszechnym poważaniem oraz mają reputację osób prawych i uczciwych. *Ex officio* w Komisji zasiadają: Prezydent jako Przewodniczący, Naczelny Sędzia (Prezes Sądu Najwyższego), Prokurator Generalny oraz Prezes Izby Adwokackiej.

W **Portugalii** status Najwyższej Rady Sądownictwa (*Conselho Superior da Magistratura (CSM)*) uregulowany jest w Konstytucji²⁴ Portugalii (art. 217 i 218) oraz w ustawie 21/85 z 30 lipca 1985²⁵ (art.137) z późniejszymi zmianami. 17 osobowa Rada składa się z 7 sędziów, wybieranych spośród sędziów i przez sędziów; 2 członków mianowanych przez Prezydenta Republiki, 7 członków mianowanych przez parlament oraz 1 członka z urzędu – Najwyższego Trybunału Sprawiedliwości. Czas trwania mandatu jest taki sam, jak organu, który ich powołał: 5 lat dla mianowanych przez Prezydenta Republiki, 4 lata dla mianowanych przez parlament, 3 lata dla wybranych członków sądownictwa. W przypadku sędziów istnieje możliwość wyboru

²² *Par tiesu varu*, <https://likumi.lv/ta/id/62847-par-tiesu-varu>.

²³ <https://legislation.mt/eli/const/20240202/eng>.

²⁴ *Constitution of the Portuguese Republic*. <https://www.parlamento.pt/sites/EN/Parliament/Documents/Constitution7th.pdf>.

²⁵ *Lei n.º 21/85*, de 30 de julho, <https://diariodarepublica.pt/dr/detalhe/lei/21-1985-393601>.

na jedną, kolejną kadencję. Nie ma ograniczeń co do odnawiania członkostwa przez członków mianowanych.

W Rumunii status Rady (*Consiliul Superior al Magistraturii*) reguluje Konstytucja Rumunii²⁶, rozdział VI - Władza sądownicza, sekcja III, artykuły 133 i 134, który określa rolę, strukturę i zadania Najwyższej Rady Sądownictwa. Zgodnie z art. 133 Konstytucji Rada ma działać jako gwarant niezależności wymiaru sprawiedliwości. Statut Najwyższej Rady Sądownictwa reguluje ustawa nr 317/2004 o Najwyższej Radzie Sądownictwa i Prokuratury²⁷. W skład 19-osobowej Rady wchodzi 14 sędziów (9 sędziów i 5 prokuratorów, reprezentujących wszystkie poziomy jurysdykcji) wybranych przez zgromadzenia ogólne sędziów i zatwierdzonych przez rumuński Senat, 2 członków – przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, specjalistów w dziedzinie prawa, cieszących się dobrą reputacją zawodową i moralną, wybranych przez Senat (uczestniczą oni wyłącznie w obradach plenarnych) i 3 członków z urzędu: Minister Sprawiedliwości, Prezes Wyższego Sądu Kasacyjnego i Sprawiedliwości oraz Prokurator Generalny Prokuratury przy Wyższym Sądzie Kasacyjnym i Sprawiedliwości. Przewodniczącą Najwyższej Rady Sądownictwa jest wybierany na roczną kadencję, która nie może być odnowiona, a kadencja pozostałych członków Najwyższej Rady Sądownictwa i Prokuratury trwa 6 lat.

Na Słowacji Rada Sądownictwa Republiki Słowackiej (*Súdna rada Slovenskej republiky*) jest organem konstytucyjnym. Artykuł 141a Konstytucji Republiki Słowackiej²⁸ określa skład Rady, jej uprawnienia, warunki członkostwa, długość mandatu jej członków. Dodatkowo jej funkcjonowanie określone jest w ustawie nr 185/2002 Sb. o Radzie Sądownictwa²⁹. Przewodniczącym 18-osobowej Rady jest Prezes Sądu Najwyższego. Jej pozostali członkowie to: 8 sędziów, którzy są wybierani i odwoływani przez sędziów Republiki Słowackiej, 3 członków, którzy są powoływani i odwoływani przez parlament, 3 członków, którzy są powoływani i odwoływani przez Prezydenta oraz 3 członków, którzy są powoływani i odwoływani przez rząd spośród osób o nienagannym charakterze, mających wyższe wykształcenie prawnicze i co

²⁶ *The Constitution of Romania*, <https://www.presidency.ro/en/the-constitution-of-romania>

²⁷ *Lege nr. 305 din 15 noiembrie 2022 privind Consiliul Superior al Magistraturii*, <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocumentAfis/261415>.

²⁸ *Constitution of the Slovak Republic*, <https://www.prezident.sk/upload-files/46422.pdf>.

²⁹ *Zákon z 11. apríla 2002 o Súdnej rade Slovenskej republiky*, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/185/>.

najmniej 15 lat praktyki zawodowej. Członkowie Rady wybierani są na 5-letnią kadencję z możliwością kolejnego wyboru, ale nie więcej niż na dwie kolejne kadencje.

W **Słowenii** zgodnie z Konstytucją, Rada Sądownictwa (*Sodni svet Republike Slovenije*) jest organem, którego funkcjonowanie reguluje przede wszystkim ustawa o Radzie Sądownictwa³⁰. W skład 11-osobowej Rady wchodzi 6 członków wybieranych przez sędziów spośród siebie. Kolejnych 5 członków jest wybieranych przez Zgromadzenie Narodowe na wniosek Prezydenta spośród osób wykonujących inne zawody prawnicze. Kadencja członka Rady trwa 6 lat. Co 3 lata dwóch lub trzech członków Rady jest wybieranych przez Zgromadzenie Narodowe, a trzech członków Rady jest wybieranych przez i spośród sędziów pełniących stałą funkcję sądową. Członkowie Rady Sądownictwa mogą zostać wybrani ponownie, ale nie więcej niż dwa razy z rzędu.

Na **Węgrzech** Krajowa Rada Sądownictwa (*Országos Bírói Tanács*) funkcjonuje w oparciu o artykuł 25 Ustawy Zasadniczej Węgier³¹. Członkami 15-osobowej Rady są: prezes *Kúrii* (Sądu Najwyższego), 1 sędzia z regionalnego sądu apelacyjnego, 5 sędziów z sądów okręgowych, 7 sędziów z sądów rejonowych, 1 sędzia z sądu administracyjnego i sądu pracy. Członkostwo prezesa *Kúrii* wynika z ustawy CLXI z 2011 r. o organizacji i administracji sądów³². Pozostali członkowie są wybierani przez Konferencję Sędziów (zgromadzenie ogółu sędziów) w tajnym głosowaniu zwykłą większością głosów. Członkowie Rady wybierani są na jedną 6-letnią kadencję.

We **Włoszech** funkcjonują dwie Rady: 1) Najwyższa Rada Sądownictwa dla sędziów karnych i cywilnych – CSM (*Consiglio Superiore della Magistratura*) oraz 2) Rada Sądownictwa Administracyjnego – CPGA (*Consiglio di presidenza della giustizia amministrativa*) dla sędziów administracyjnych. Funkcjonowanie CSM jest uregulowane w Konstytucji Republiki³³ (art. 104, 105, 106, 107) oraz w ustawie nr 195 z 1998 r.³⁴ z późniejszymi zmianami. Najwyższej Radzie Sądownictwa przewodniczy

³⁰ *Zakon o sodnem svetu (ZSSve)*, <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7156>

³¹ *The Fundamental Law of Hungary*, https://2015-2019.kormany.hu/download/a/68/11000/The_Fundamental_Law_of_Hungary_01072016.pdf.

³² 2011. évi CLXI. Törvény a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100161.tv>.

³³ *Constitution Of The Italian Republic*, <https://www.governo.it/en/fundamental-principles/11825>

³⁴ *Legge 24 marzo 1958, n. 195 Norme sulla costituzione e sul funzionamento del Consiglio superiore della Magistratura*, <https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge:1958-03-24;195>.

Prezydent Republiki i składa się ona z Pierwszego Prezesa Najwyższego Sądu Kasacyjnego, Prokuratora Generalnego Sądu Kasacyjnego, 20 członków wybranych przez sędziów powszechnych. Dodatkowo do Rady wybieranych jest 10 członków spośród profesorów zwyczajnych prawa na uniwersytetach i adwokatów praktykujących od co najmniej 15 lat, mianowanych przez parlament podczas wspólnej sesji. Członkowie CPGA wybierani są na 4-letnią kadencję, z możliwością wyboru na jeszcze jedną, ale nie bezpośrednio po zakończeniu bieżącej. Włoska Konstytucja nie wspomina o Radzie Sądownictwa Sędziów Administracyjnych, a aktami prawnymi regulującymi status CPGA jest ustawa nr 205 z 2000 r.³⁵ W skład 15-osobowej Rady wchodzi 10 sędziów wybieranych ze swojego składu (4 sędziów z Rady Stanu i 6 z sądów administracyjnych pierwszej instancji). Dodatkowo 4 członków, mianowanych jest przez parlament na wspólnej sesji (profesorowie prawa lub prawnicy z 20-letnim doświadczeniem) oraz 1 członek z urzędu (sędzia) - Przewodniczący Rady Stanu. Członkowie CPGA wybierani są na 4-letnią kadencję, z możliwością wyboru na jeszcze jedną, ale najwcześniej po upływie 8 lat od zakończenia poprzedniej kadencji.

IV. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Proponowane rozwiązania będą oddziaływać na:

- 1) Krajową Radę Sądownictwa (KRS)³⁶:
 - a) ustanie działalności w KRS osób wybranych przez Sejm do KRS na podstawie art. 9a ust. 1 ustawy o KRS, z dniem ogłoszenia, w drodze obwieszczenia, wyników wyborów, o których mowa w art. 3 ust. 1 projektu ustawy,
 - b) postępowania w sprawach indywidualnych, wszczęte i niezakończone przed KRS ukształtowaną z zastosowaniem art. 9a ustawy o KRS, będzie prowadzić KRS w składzie ustalonym w wyniku przeprowadzenia wyborów, o których mowa w art. 3 ust. 1 projektu ustawy o KRS;
- 2) sędziów³⁷ (Sądu Najwyższego, sądów powszechnych – sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych; sądów wojskowych; sądów administracyjnych

³⁵ Legge 21 luglio 2000, n. 205 Disposizioni in materia di giustizia amministrativa, https://www.bosettiegatti.eu/info/norme/statali/2000_0205.htm.

³⁶ Skład KRS regulowany jest przez art. 187 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 ze zm., dalej jako: Konstytucja RP.

³⁷ W sumie ok. 10 000 sędziów, dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

– Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych) pozostających w dniu głosowania w stanie czynnym:

- a) prawo kandydowania na członków KRS, przy czym odnośnie do pierwszych wyborów członków KRS z wyłączeniem sędziów, którzy objęli stanowisko w wyniku wniosku o powołanie sędziego, przedstawionego Prezydentowi RP przez KRS ukształtowaną z zastosowaniem art. 9a ustawy o KRS, z wyjątkiem sędziów, którzy powrócili na urząd sędziego i poprzednio zajmowane stanowisko, jeżeli poprzednio zajmowane stanowisko objęli w inny sposób niż w wyniku wniosku o powołanie sędziego, przedstawionego Prezydentowi RP przez KRS ukształtowaną z zastosowaniem art. 9a ustawy o KRS,
- b) prawo zgłoszenia, przez określoną w projekcie ustawy liczbę sędziów, kandydata na członka KRS;
- 3) Państwową Komisję Wyborczą:
 - a) obowiązek zarządzenia i przeprowadzenia wyborów członków KRS, w tym m.in.:
 - ✓ weryfikacja prawidłowości zgłoszeń kandydatów na członka KRS,
 - ✓ zwracanie się o określone informacje do Ministra Sprawiedliwości, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego oraz Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego,
 - ✓ odmowa przyjęcia zgłoszenia kandydata na członka KRS, jeżeli stwierdzi, że kandydat ten nie posiada statusu sędziego mającego prawo kandydowania na członka KRS,
 - ✓ ogłaszanie listy kandydatów na członków KRS, udostępnianie zgłoszeń kandydatów oraz wykazów sędziów popierających zgłoszenie,
 - ✓ możliwość utworzenia jednej komisji skrutacyjnej dla więcej niż jednego sądu na zgodny wniosek właściwych prezesów sądów,
 - ✓ ogłaszanie wyników wyborów,
 - ✓ udostępnianie dokumentów związanych z wyborami na wniosek sędziego, który kandydował na członka KRS,
 - b) organizowanie publicznego wysłuchania kandydatów na członków KRS,
 - c) obowiązek określenia formy i porządku wysłuchania publicznego przeprowadzanego w ramach wyborów członków KRS;
- 4) Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej lub upoważnioną przez niego osobę:
 - a) obowiązek przeprowadzenia wysłuchania publicznego,

- b) branie udziału w rozpoznawaniu protestów wyborczych;
- 5) Prezesów sądów (Sądu Najwyższego; sądów powszechnych – sądów apelacyjnych i sądów okręgowych; sądów wojskowych; sądów administracyjnych – Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych):
 - a) w związku z wyborami członków KRS, obowiązek poinformowania Państwowej Komisji Wyborczej o aktualnej liczbie sędziów danego sądu,
 - b) po ogłoszeniu listy kandydatów na członków Rady, obowiązek powołania komisji skrutacyjnej,
 - c) obowiązek zapewnienia środków organizacyjnych i technicznych niezbędnych do przeprowadzenia głosowania w sądzie i zapewnienia jego prawidłowego przebiegu;
- 6) Naczelny Sąd Administracyjny:
 - a) obowiązek rozpoznania skargi na uchwałę Państwowej Komisji Wyborczej odmawiającą przyjęcia zgłoszenia kandydata na członka KRS,
 - b) obowiązek rozpoznania protestów przeciwko ważności wyboru członka KRS;
- 7) Naczelną Radę Adwokacką, Krajową Radę Radców Prawnych, Krajową Radę Notarialną, Radę Główną Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Rzecznika Praw Obywatelskich, Krajową Radę Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym, Prezydenta RP:
 - wskazanie osoby do składu Rady Społecznej działającej przy KRS (Prezydenta RP wskazuje trzech przedstawicieli organizacji pozarządowych, pozostałe instytucje lub organy po jednej osobie);
- 8) Biuro KRS:
 - obowiązek zapewnienia obsługi Rady Społecznej działającej przy KRS;
- 9) kandydatów na sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów wojskowych i sądów administracyjnych oraz asesorów sądowych w sądach administracyjnych:
 - postępowania w sprawach indywidualnych, wszczęte i niezakończone przed KRS ukształtowaną z zastosowaniem art. 9a ustawy o KRS, będzie prowadzić KRS w składzie ustalonym w wyniku przeprowadzenia wyborów, o których mowa w art. 3 ust. 1 projektu ustawy;
- 10) sędziów, którzy wyrazili wolę dalszego zajmowania stanowiska mimo osiągnięcia wieku decydującego o przejściu w stan spoczynku; sędziów, którzy zgłosili wniosek

o przeniesienie w stan spoczynku lub wobec których wniosek taki zgłosił uprawniony organ; sędziów w stanie spoczynku, którzy złożyli wniosek dotyczący powrotu do czynnej służby; sędziego lub asesora sądowego, który odwołał się od nowego zakresu zadań:

- postępowania w sprawach indywidualnych, wszczęte i niezakończone przed KRS ukształtowaną z zastosowaniem art. 9a ustawy o KRS, będzie prowadzić KRS w składzie ustalonym w wyniku przeprowadzenia wyborów, o których mowa w art. 3 ust. 1 projektu ustawy;

11) Ministra Sprawiedliwości; Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego; Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego:

- obowiązek przekazania Państwowej Komisji Wyborczej określonych informacji o sędziach;

12) Ministra Sprawiedliwości

- obowiązek zwołania pierwszego posiedzenia KRS po przeprowadzeniu pierwszych wyborów do KRS;

13) osoby fizyczne:

- możliwość zgłoszenia udziału w wysłuchaniu publicznym kandydatów na członków KRS, przy czym z przyczyn lokalowych lub technicznych Państwowa Komisja Wyborcza może ograniczyć liczbę uczestników wysłuchania publicznego.

V. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

W przypadku przedmiotowego projektu przeprowadzono konsultacje publiczne. Na zgłaszanie uwag przeznaczono 10 dni. W wersji projektu, która trafiła do Sejmu uwzględnione zostały uwagi m.in.:

- sędziów sądu rejonowego w Oleśnicy oraz prof. M. Florczak-Wątor, dotyczące konieczności zachowania zasady proporcjonalności udziału sędziów poszczególnych sądów w KRS;

- Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, dotyczące konieczności zapewnienia profesjonalnego składu Radzie Społecznej oraz krytyczne wobec możliwości elektronicznego wyboru członków KRS;

- sędziów sądu rejonowego w Dąbrowie Górniczej oraz sędziów sądów okręgowych we Wrocławiu i w Warszawie, krytyczne w stosunku do pierwotnie przewidzianej w projekcie możliwości głosowania na więcej niż jednego kandydata oraz głosowania na siebie;

- PKW w zakresie niespójności terminologii („karta do głosowania” i „karta wyborcza”);

- prof. M. Florczak-Wątor, dotyczące wskazania terminu zarządzenia wyborów do KRS;

- Ogólnopolskiego Zrzeszenia Sędziów „Sędziowie RP, Stowarzyszenia Absolwentów i Aplikantów KSSiP VOTUM oraz sędziów sądu okręgowego w Sosnowcu i prezesa sądu okręgowego w Płocku, krytyczne w stosunku do możliwości zgłaszania kandydatów na członków KRS przez Naczelną Radę Adwokacką, Krajową Radę Radców Prawnych, Krajową Radę Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym;

- Rzecznika Praw Obywatelskich oraz sędziów sądu rejonowego w Dąbrowie Górniczej i prezesa sądu apelacyjnego w Krakowie, krytyczne w odniesieniu do możliwości pozbawienia praw wyborczych sędziów delegowanych do Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Spraw Zagranicznych lub Kancelarii Prezydenta RP;

- prezesa sądu okręgowego we Wrocławiu, krytyczne w stosunku do możliwości głosowania w wyborach do KRS przez sędziów w stanie spoczynku.

VI. Wpływ na sektor finansów publicznych

W założeniu projektodawcy, realizacja dodatkowych obowiązków nakładanych na określone organy i instytucje publiczne może nastąpić w ramach dotychczas posiadanych środków przez poszczególnych dysponentów budżetowych i nie będzie podstawą do ich zwiększania zarówno w roku wejścia w życie ustawy, jak też w latach kolejnych. Gdyby jednak powyższe założenie nie sprawdziło się³⁸, to wprowadzenie projektu może rodzić skutki budżetowe w wysokości zbliżonej do kosztów, które wskazuje projektodawca.

³⁸ Trudno jest przewidzieć, czy możliwe będzie wygosparowanie oszczędności w dotychczasowych wydatkach, które w przyszłości mogą też rosnać. Krajowa Rada Sądownictwa i Krajowe Biuro Wyborcze mają autonomię w przygotowaniu projektów budżetu (zob. art. 139 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1270 ze zm.).

Projektodawca zakłada, że koszty funkcjonowania Rady Społecznej mają być pokryte z budżetu państwa z części wyodrębnionej na finansowanie działalności KRS (część 52 budżetu państwa). Koszty działalności Rady Społecznej mogą sięgać do 100 000 zł na rok³⁹ (zależnie od ilości posiedzeń). Kwota ta będzie obejmować zwrot kosztów przejazdu i zakwaterowania oraz diet dla członków Rady Społecznej biorących udział w posiedzeniu Rady Społecznej, zamieszkałych poza miejscowością, w której odbywa się posiedzenie. Projektodawca szacuje, że koszty zorganizowania jednych wyborów do składu KRS poniesione przez Państwową Komisję Wyborczą mogą wynieść ok. 100 000 zł⁴⁰. Podobnie głosowanie ma zostać przeprowadzone przez sądy w ramach posiadanych przez nie zasobów kadrowych i lokalowych oraz środków budżetowych. Projekt nie będzie wywoływać skutków finansowych dla budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

VII. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Projekt ustawy nie będzie miał wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw. W szczególności projekt ustawy nie określa zasad podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej. Projektowane regulacje również nie będą miały wpływu na sytuację i rozwój regionalny. Projekt ustawy nie powinien w sposób bezpośredni oddziaływać na rodzinę, obywateli oraz gospodarstwa domowe.

VIII. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

Skutkiem przyjęcia projektu będą obowiązki Państwowej Komisji Wyborczej (dalej: „PKW”), w zakresie m.in. zarządzenia wyborów do KRS, zarządzenia wydrukowania i dostarczenia kart do głosowania, zorganizowania wysłuchania publicznego. Naczelny Sąd Administracyjny otrzyma kognicję do rozpoznawania skarg na uchwały PKW w przedmiocie odmowy przyjęcia zgłoszenia kandydata na członka

³⁹ Dane z OSR dołączonego do projektu ustawy, s. 10.

⁴⁰ *Ibidem*.

KRS oraz rozpoznawania protestów wyborczych. Prezesi sądów (apelacyjnych, okręgowych, rejonowych, sądu wojskowego, Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz wojewódzkiego sądu administracyjnego) zostaną zobowiązani m.in. do powołania komisji skrutacyjnych odpowiedzialnych za przeprowadzenie głosowania w sądach.

IX. Wpływ na rynek pracy

Projekt ustawy nie powinien oddziaływać na rynek pracy.

X. Wpływ na pozostałe obszary

Efektom wdrożenia projektowanej ustawy będzie wyeliminowanie podnoszonych względem KRS zarzutów dotyczących braku przymiotu bezstronności i niezawisłości od innych władz. Zgodnie bowiem z obecnym art. 9a ustawy o KRS to Sejm wybiera spośród sędziów Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych piętnastu (tj. większość) członków KRS na wspólną czteroletnią kadencję. Regulacja zmierzająca do zapewnienia bezstronności i niezawisłości od władzy ustawodawczej i wykonawczej w procesie wyboru członków KRS może pozytywnie wpłynąć na społeczne zaufanie do wymiaru sprawiedliwości i jego funkcjonariuszy, a pośrednio na zapewnienie warunków niezbędnych do urzeczywistnienia gwarancji prawa do sądu.

Wdrożenie projektowanej ustawy zapewni również odpowiednią reprezentację sędziów Sądów Najwyższego w składzie KRS. Z drugiej strony, art. 3 ust. 2 projektu ustawy pozbawi prawa kandydowania na członków KRS (w pierwszych wyborach) sędziów, którzy objęli stanowisko w wyniku wniosku o powołanie sędziego, przedstawionego Prezydentowi RP przez KRS ukształtowaną z zastosowaniem art. 9a ustawy o KRS (prawa do współtworzenia samorządu sędziowskiego). Ze względu na to, że wyłączenie to może dotyczyć ok. 20% sędziów⁴¹, może budzić wątpliwości, czy

⁴¹ Według raportu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka w okresie od 2018 r. do sierpnia 2023 r. Prezydent powołał na wniosek „nowej” KRS 2204 osoby na stanowiska sędziów wszystkich rodzajów sądów (powszechnych, administracyjnych i wojskowych) wszystkich szczebli (od sądów rejonowych po Sąd Najwyższy i Naczelny Sąd Administracyjny), przy czym dodaje się, że kilkanaście osób otrzymało w tym okresie aż dwa powołania, więc aktualna liczba „nowych” sędziów jest nieco mniejsza źródło: https://hfhr.pl/upload/2023/10/raport_powolania_sedziow_przez_nowa_krs.pdf. Jednak nominacje sędziowskie odbyły się jeszcze we wrześniu, październiku i grudniu 2023 r. oraz w styczniu 2024 r.,

projekt ustawy doprowadzi do zakładanego celu, jakim jest zapewnienie, aby w składzie KRS reprezentowani byli „wszyscy sędziowie”, wprowadzenia „najbardziej demokratycznego od 1989 r. sposobu obsadzania” KRS. Można postawić pytanie, czy proponowane wyłączenie będzie sprzyjać wdrożeniu przywołanej w uzasadnieniu projektu ustawy (s. 15) opinii Rady Wykonawczej Europejskich Sieci Rad Sądownictwa, zgodnie z którą wybór sędziów powinien być dokonywany „na zasadzie szerokiej reprezentacji odpowiednich sektorów władzy sądowniczej”.

Prawodawca wydaje się przyjmować rozszerzoną interpretację prowadzącą do wniosku, że skoro KRS nie posiada przymiotu bezstronności i niezawisłości od władzy ustawodawczej i wykonawczej, to *a priori* każdy sędzia sądu powszechnego (niezależnie od osobistych przymiotów sędziów lub oceny ich pracy), który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed KRS po 17 stycznia 2018 r., nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i niezawisłości i na tej podstawie nie przysługują mu wszystkie uprawnienia sędziego (status sędziowski). Przepis art. 3 ust. 2 projektu ustawy może prowadzić do dalszego skonfliktowania środowiska prawniczego, dzielenia środowiska sędziowskiego, co nie będzie wpływało pozytywnie na efektywność pracy sądów i nie będzie sprzyjać uspokojeniu nastrojów społecznych związanych z reformą sądownictwa w Polsce. Co więcej, nie można wykluczyć ryzyka, że przyjęcie założenia, że wszyscy sędziowie, którzy objęli stanowisko w wyniku wniosku o powołanie sędziego, przedstawionego Prezydentowi RP przez KRS ukształtowaną z zastosowaniem art. 9a ustawy o KRS, nie są *a priori* bezstronni i niezawisli i na tej podstawie nie przysługują im uprawnienia sędziego (status sędziowski), może prowadzić do dalszego rozszerzonego wniosku, że wszystkie orzeczenia wydawane przez takich sędziów nie mają mocy prawnej. Taka sytuacja z kolei mogłaby doprowadzić do paraliżu działania nie tylko sądów, ale i całego państwa, naruszać ład społeczny i zagrażać bezpieczeństwu publicznemu.

XI. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Ustawa będąca przedmiotem projektu wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

źródło <https://www.prezydent.pl/kancelaria/statystyki/statystyki-nominacji-sedziowskich-i-asesorskich> [dostęp: 1.3.2024 r.].

XII. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

W przypadku przedmiotowego projektu nie przewidziano ewaluacji.

XIII. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

Do projektu załączono *Tabelę uwag do projektu, zgłoszonych w toku konsultacji publicznych i opiniowania.*

Autorzy:

dr Beata Bińkowska (pkt I, II, V, VIII, XI, XII, XIII)
ekspert ds. legislacji
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

dr Kamila Sobieraj (pkt IV, VI, VII, IX, X)
specjalista ds. systemu gospodarczego
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Kaja Krawczyk (pkt III)
specjalista w Wydziale Oceny Skutków Regulacji
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:
Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślak

*Deskryptory bazy REX: sądownictwo, Krajowa Rada Sądownictwa, konstytucja, sędziowie.
Weryfikacja:*

Pkt I, II, V, VIII, XI, XII, XIII – Agnieszka Tomaszewska

pkt. IV, VI, VII, IX, X – dr Zofia Szpringer

Pkt III - dr Dobromir Dziewulak